

Инсон ва қонун

www.hudud24.uz

2021 йил 2 март
сешанба
№ 08 (1264)

- www.hudud24.uz
- insonvaqonun@adliya.uz
- fb.com/hudud24official/
- t.me/hudud24official/

hudud24

Endi 24 soat siz bilan!

- Энг сўнги хабарлар
- Хуқуқий маълумотлар
- Тахлилий мақолалар
- Мурожаатга жавоблар

САЙЛОВ КОДЕКСИДА НИМАЛАР
ЎЗГАРДИ? 6-БЕТ

ЎҒРИ ЙИГИТНИНГ ОЗОДЛИГИ
“ЎҒИРЛАНДИ” 7-БЕТ

ГАПНИ ГАПИР УҚҚАНГА! ЁХУД КАТТАҚЎРҒОН
ТУМАНИДАГИ 66-МАҚТАБ ФАОЛИЯТИГА БИР НАЗАР 8-БЕТ

Президентимиз раислигида 24 февраль куни қишлоқ ва сув хўжали-
ги соҳасида жорий йилда амалга ошириладиган устувор вазифалар
муҳокамасига бағишланган видеоселектор йиғилишида сувдан тежаб
фойдаланиш масалалари ҳам муҳокама қилинди.

СУВНИНГ УВОЛИ БОР, уволи борки, заволи бор...

СУВ — ТИРИКЛИК. УСИЗ ҲАЁТ ЙЎҚ!

Статистик маълумотларга кара-
ганда, ер юзасининг **70 фоизидан**
ортиқ майдони сув билан қоп-
ланган, аммо улар тузли, ичишга
яроқсиз. Бу сувнинг **1 фоизигина**
ичишга яроқли ҳолос.

Дунёдаги **80 фоиз** касалликлар
тоза ичимлик суви танқислиги-
дан юзага келади. Маълумотларга
кўра, ҳар йили тоза ичимлик суви-
ни истеъмол қилмаганлиги учун
дунё бўйича **3,4 миллион** одам
вафот этади.

Крандан **10 дақиқа** томиб
турган сув **200 нафар** бола-
нинг истеъмоли учун зарур
бўлган сув миқдорига тенг.

Дунё аҳолисининг қарийиб
40 фоизи тоза ичимлик суви
етишмайдиган жойларда яшай-
ди. Дунё бўйича **1 миллиард 100**
миллион одам сув ичиш бахти-
дан маҳрум.

2025 йилга келиб ҳар
10 кишидан 6 нафари ёки
5,5 миллиард аҳоли тоза
ичимлик суви танқис ҳу-
дудда яшаши мумкин.

Сув муаммоси бутун дунёда бўлгани каби мамлакатимиз учун ҳам беғо-
на эмас. Сувни тежаш бўйича қилинаётган сарф харажатларга қарамадан
бу муаммо ҳамон ўз ечимини кутмоқда. Қўшимча чора-тадбирлар, қарор-
ларнинг қабул қилинишидан асл мақсад ҳам бу бебаҳо неъматнинг қадрига
етиш, ундан оқилона фойдаланиш.

“Tashkent Law Spring”
II Xalqaro yuridik forumi

www.tashkentlawspring.uz

2,4-5 БЕТЛАР

СУВНИНГ УВОЛИ БОР, УВОЛИ БОРКИ, ЗАВОЛИ БОР...

ПРЕЗИДЕНТИМИЗ раислигида 24 февраль куни қишлоқ ва сув хўжалиги соҳасида жорий йилда амалга ошириладиган устувор вазифалар муҳока-масига бағишланган видеоселектор йиғилишида сувдан тежаб фойдаланиш масалалари ҳам муҳо-кама қилинди. Жорий йил суғориш мавсумида сув таъминоти меъёрга нисбатан 25 фоиз кам бўли-ши кутилмоқда. Шу боис сув исрофига умуман йўл қўймаслик ҳаётий заруратдир.

**“Smart Water”
 (“Ақлли сув”)**
 рақамли технологияси асосида сувнинг ҳисоби юритиладиган сув хўжалиги объеклари сони 18 576 тагача етказилади.

Президентимизнинг жорий йил 24 февралда имзоланган “Ўзбекистон Республикасида сув ресурсларини бошқариш ва ирригация секторини ривожлантиришнинг 2021-2023 йилларга мўлжалланган стратегиясини тасдиқлаш тўғрисида”ги Қарори ҳам айнан сув муаммоларини бартараф этиш мақсадида қабул қилинганлиги масалага ҳар қачонгидан ҳам масъулиятлироқ ёндашиш зарурлигини кўрсатиб турибди.

Давлатимиз раҳбари техник су-вни тежаш ҳақида шунчалик жон куйдираётганлигини инобатга оладиган бўлсақ, демак ичимлик сув муаммоси ҳар қачонгидан ҳам долзарб, вазият эса мураккаб эканлиги аён.

Ўзбекистон Республикаси сув хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга

мўлжалланган концепциясида белгиланган вазифаларни изчил амалга ошириш мақсадида қабул қилинган мазкур қарорда сувдан оқилона фойдаланиш юзасидан кечиктириб бўлмайдиган топшириқ ва вазифалар ўз ифодасини топганлиги билан муҳимдир.

Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Агросоноат мажмуи устидан назорат қилиш инспекцияси Бош прокуратура, Ички ишлар вазирлиги ва Сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда сув танқислиги шароитида экинларни кўллатиб суғориш ва сувни зовурга ташлаб қўйишнинг ҳар бир ҳолатини фавқуллодда ҳолат сифатида баҳолаб, сувдан мақсадли ва тежамли фойдаланиш, сув истеъмоли тартибига қатъий риоя этилиши устидан тизимли назорат ўрнатиш ҳамда сувдан фойдаланиш ва сув истеъмоли тартибини бузганларга нисбатан кескин чоралар кўриб бориш вазифалари юклатилди.

Ота-боболаримиздан қолган “Сувнинг уволи ёмон”, “Сув олтидан қиммат”, “Сувни исроф қилма!”, “Сувни ифлослантирма!”, деган ибратли ўғитларни барчамиз яхши биламиз.

Давлатимиз раҳбарининг куни-кеча қабул қилган Қарориди ҳам айнан ану шу ҳаётий ҳақиқатларга, ўлмас қадриятларга таяниш-ганлиги сезилиб турибди. Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси масъулларига Мактабгача таълим вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги ва Сув хўжалиги вазирлиги билан биргаликда аҳолининг сувни муҳофаза қилиш, сув ресурсларидан самарали ва тежамли фой-

даланишни ташкил этиш борасидаги ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини ошириш мақсадида, оммавий ахборот воситалари орқали мактабгача таълим ташкилотлари, умумий ўрта таълим мактабларида ҳамда аҳоли ўртасида кенг тарғибот-ташвиқот тадбирлари ташкил қилиниши вазифаси юклатилганлиги бу бебаҳо неъматни асрашни фарзандларимиз онгига болалигидан бошлаб сингдириш зарурлигидан далолатдир.

Шунингдек, қарорда сувни тежайдиган суғориш технологияларини жорий қилиш 308 минг гектардан 1,1 миллион гектаргача, шу жумладан, томчилатиб суғориш технологияси 121 минг гектардан 822 минг гектаргача етказилиши, дарё ва сойларда 6 та гидрологик пост қурилиши ва қайта тикланиши, 6 та гидрологик пост рақамли технологиялар асосида автоматлаштирилган ускуналар билан жиҳозланиши;

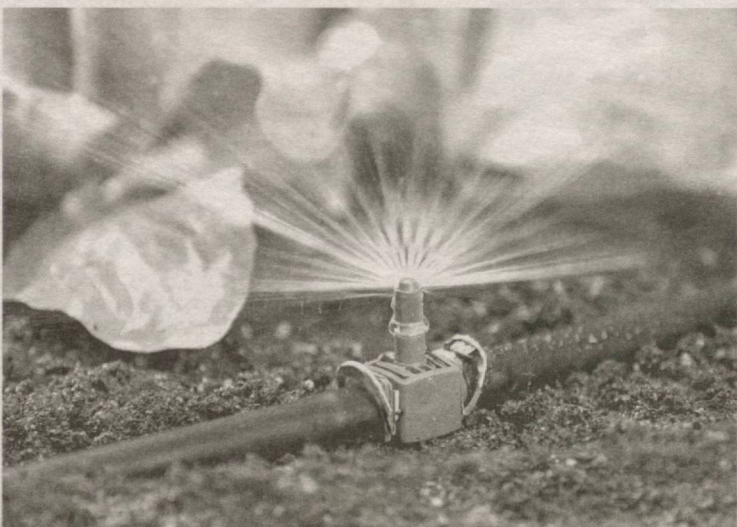
“Smart Water” (“Ақлли сув”) рақамли технологияси асосида сувнинг ҳисоби юритиладиган сув хўжалиги объеклари сони 18 576 тагача етказилиши;

60 та йирик сув хўжалиги объекти рақамли технологиялар асосида автоматлаштирилган бошқарувга ўтказилиши;

Сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги 1 688 та насос станциясидаги 5 231 та насос агрегатининг электр энергияси истеъмоли ва сув сарфи ҳисобининг мониторинги “онлайн” режимда олиб борилиши вазифалари ўз аксини топди.

“Худудий электр тармоқлари” акциядорлик жамиятига берилган топшириқ юзасидан 2021 йил 1 июлга қадар Сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги барча насос станцияларига автоматлаштирилган электр ўлчов асбоблари ўрнатиш ишлари якунланса, тўловини тўламасдан сувни ўғирлаб ишлатиш ҳолатларига барҳам берилиши аниқ.

Хусусан, 430 минг гектарда сув тежовчи технологияларни жорий қилиш орқали 3 миллиард куб.метр сувни иқтисод қилиш мумкин. Бу, ўз навбатида, шундай технология ва ускуналарга талабни оширади. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, томчилатиб суғориш тизимлари ва қувурлар ишлаб чиқариш учун жорий йил февраль-апрель ойларида 35-40 минг тонна полиэтилен зарур. Шу боис, сув тежовчи технологиялар учун зарур бўлган полиэтилен ва полипропилен учун импорт божи 1 октябргача бекор қилингани айтилди.

ОЛИМЛАР Юнеско мутахассислари ҳамкорлигида дунёнинг 122 давлатидаги сувларни тадқиқ этишди. Энг тоза сув Финляндияда эканлиги аниқланди. Табиатда сувнинг 1330 хил тури мавжуд.

СУВ ҲАҚИДА НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?

Сув табиатда уч хил кўринишга эга. Яъни, қаттиқ кўриниш (муз), Суюқ ва газ кўриниши. Ер юзиде экологик тоза сув атиги уч фоизни ташкил этади. У ҳам улкан музликлар таркибида бўлади.

Тинч океанда ер юзидаги жами сувнинг 46 фоизи, Атлантик океанда 23 фоизи, Ҳинд океанида 20 фоизи, Шимолий муз океанида 4 фоизи сақланган.

Антарктидада бир қўл бор. Қўл суви денгиз сувидан 11 хисса шўр. Бу сув -50 даража совукда ҳам музламайди.

Ҳисоб-китобларга кўра, сув суюқ ҳолатда ерда бундан 4 миллиард йил олдин пайдо бўлган экан.

Қайноқ сув совуқ сувга нисбатан тезроқ музлайди.

Дунёдаги ичимлик сувини ўзида мужассам этган энг йирик сув ҳавзаси Россияда жойлашган Байкал кўлидир.

Куюш атмосферасида сув буғ ҳолатда сақланади.

Ердаги энг совуқ музлик Антарктидада, энг илиқ музлик эса Альп тоғларида жойлашган. Альпдаги музликнинг ҳарорати Цельсий бўйича 0 даражага тенг.

Минерал сув илк бор 1787 йили Германияда кадокланиб, сотувга кўйилган.

Кўпчилик севиб ичадиган "Бонаква" минерал суви аслида Россиянинг Нижний Новгород шаҳридаги водопроводдан олинади.

Ерда ҳаёт бўлишида музликларнинг аҳамияти катта. Айнан улар туфайли ер юзиде керагича ичимлик сув бор. Бундан ташқари, музликлар океандаги сувнинг микдорини бир меъёрга ушлаб туради.

Куруқ муз таркибида сув бўлмайди. У музланган углерод диоксидидан ташкил топган.

Озарбайжонда бир сув ҳавзаси бор. Гугурт чақиб ташласангиз, ёнади. Чунки бу сув таркибида метан гази бор.

Кения пойтахти Найробиде сув Америкадагига нисбатан 10 хисса қиммат.

Одам организмидаги сувнинг 10 фоизи йўқолса ҳам, у ўлим топади.

Сув ер остиде юқоридагига қараганда ўн карра кўпроқ.

Ҳар бир одам йилига ўртача 60 тонна сув ичади.

Дунёдаги энг қиммат сув Лос-Анжелесда соти-

лади. Бу сувнинг 1 литри 90 доллар туради. Сувни кристаллар билан безатилган махсус идишларда сотишади. Ёшлар бу сувни асосан идишига қизиқиб сотиб олади.

Агар кунига беш стакандан ортиқ сув ичсангиз, юрак хуружи хавфи ортага чекина бораркан. Бундай фойдали сув эса филтрланган ичимлик суви саналади.

Югославияда Циркницкое деган қўл бор. Қўл суви ёздан кишга қадар ғойиб бўлади.

Баҳорда эса ичида балиғи билан яна пайдо бўлаверади.

Энг серсув маҳсулот бу тарвуздир. Тарвузнинг 93 фоиз қисми сувдан иборат бўлади.

Жазоирда бир қўл бор. Шу қўлнинг сувига ручка ёки қаламни ботириб бемалол қоғозга ёзса ҳам бўлади. Бу ёзувни эса

СУВ ҲАҚИДА МИШ-МИШЛАР

САМАРҚАНД вилояти Пайариқ туманининг тоғ этагида бир сўлим қишлоқ бор. Накурт. Накуртда ўтаётган умридан нолимайдиган, камчиликларга сабртоқатли одамлар яшайди. У ердаги одамлар сув, газ, текис ва равон йўллар ҳақидаги чўпчакларга ишонмайди. Қиш ғамини ҳам, ёз ғамини ҳам ўзлари ейишга ўрганиб қолган. Накуртликлар ичимлик сувини артезиан қудукларидан олиб фойдаланишади. Қудукдан сув чиқариш учун ўн беш миллион сўм сарфлаб 150 метр чуқурликдан сув олишнинг машаққатини тасаввур қилиш қийин эмас. Ичимлик сув муаммосини шу йўл билан ҳал қилган қишлоқдошларни бугун ер остидан шунча харажат қилиб олинган сув учун солиқ тўлашни талаб қилишлари мумкинлиги ҳақидаги миш-мишлар безовта қилмоқда. Ҳар холда "шамол бўлмаса — дарахтнинг учи қимирламайди", деган гап ҳам бор.

кейин ҳеч қачон ўчириб бўлмайди.

Одам танасидаги сув микдори атиги 2 фоизга қисқарса, аклий имкониятларимиз 20 фоизга қисқариб кетаркан.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, депрессиядан халос бўлиш, асабни тинчлантириш учун бир стакан сув ичиш кифоя қиларкан.

Дунёдаги ҳаёт учун энг хавфли сув Сицилияда мавжуд. Бу сув организмни захарлаб, ўлимга олиб борувчи кислотага эга.

